

რა აღმოაჩინეს იდუმალი "აღთაის პრინცესას" სამარხში?

შვეიცარიელი მეცნიერების მიერ “აღთაის პრინცესას” აღდგენილი გარეგნობა

1993 წელს აღთაიზე, კომ-აგარის რაიონში უკოკის ტაფობზე მეცნიერები უძველესი ყორღანის გათხრას აწარმოებდნენ. ეს ტაფობი ოთხი სახერმწიფოს – რუსეთის, ყაზახეთის, მონღოლეთისა და ჩინეთის საზღვართან მდებარეობს. ყინურის ფენებში ხის ბოძებით აგებულ სამარხს წააწყდნენ, სადაც შავი თექის ნაჭერზე ხისგან გამოთრიდი, ყინურით დაფარული სარკოფაგი იდგა. მის გასადნობად მეცნიერებს რამოდენიმე დღე დასჭირდათ. სარკოფაგის სახურავი 4 სპირენძის ღურსმნით იყო დჭედებული, მასში კი [ახადგაბრდა ქადის კარგად შენახული გვამი დმოჩნდა.](#)

ზოგადად, უკოკის ტაფობი არქეოლოგიური მასალებით მდიდარი რეგიონია, აქ სხვადასხვა პერიოდის 150–მდე ყორღანური სამარხია ნაპოვნი. აღნიშნულ სამარხში ქადის გარდა კიდევ 2 მეომარი და 6 შვეკაბმული ცხენი იყო.

კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ ქადი ძვ. წ. ა. III საუკუნეში ცხოვრობდა და 25 წლის ასაკში გარდაცვდიდა. ქადის სახე აღმოსავრეთით იყო მიბრუნებული, ხედ-ფეხი კი ოდნავ მოხრიდი ჰქონდა, თითქოს და ჩაეძინა. თავზე ცხენის ძუისგან დამზადებული მაღალი შავი პარიკი ეხურა, რომედრზეც დამაგრებული იყო

სხვადასხვა ფრინველის 15 ხის ფიგურა და ირმის გამოსახულება, ასევე ბრინჯაოს ქინძისთავი და „სიცოცხლის ხის“ სიმბოლო – თექისგან დამზადებული 60 სმ–ზე გრძელი ფოთოლი.

ქარს სხეურზე სხვადასხვა სვირინგები ჰქონდა. მაგარითად, მარცხენა მხარეზე ამოტვიფრული იყო საკრადური ნიშანი – ე.წ. აღთაის გრიფონი. საინტერესოა, რომ ძველი საბერძნეთის ისტორიკოსი ჰეროდოტი – იდუმალი ქარბატონის თანამედროვე – წერდა, რომ მთიან აღთაიში ცხოვრობდნენ სკვითთა ტომები, რომლებსაც ოქროს მცვერ გრიფებად შეეძლოთ გადაქცევა. მისი თქმით, ეს უცნაური არსებები განსაკუთრებული სიმაღლით და არაჩვეულებრივი გარეგნობით გამოირჩეოდნენ.

ქარს ოქროსგან დამზადებული მავთურის საყურეები ეკეთა, ყველს კი ფრთიანი ჯიქებისგან შედგენილი ხის სამკაური უმშვენიებდა. ტანზე მოყვითალო უნაბესი აბრეშუმის პერანგი ეცვა, რომელიც სკვითებისთვის უჩვეულოდ განიერი იყო და მუხრებამდე სწვდებოდა. ანაღიზმა ცხადყო, რომ აბრეშუმი ჩინეთში არ იყო დამზადებული, იგი ინდოეთის ჩრდილოეთით და აღთაიზე თითქმის არ გამოიყენებოდა. წერს ქვემოთ შარის სამნატრიანი წითელ–თეთრი გრძელი ქვედაბოლო ემოსა, დაწნური ფორებიანი სარტყლით. თავზე მატყლით, ბარახითა და ბეწვეურით სავსე თექის ბარიში ედო. ფეხზე ასვევე თექის გრძელი წინდები ეცვა.

ქარის მარცხნივ, შავ–წითელი თექის შარითაში ხისჩარჩოიანი სარკე იდო, მის გვერდით ცხენის ძუის ფუნჯი და ადამიანის კბილი, ასევე მიმოზნეული იყო ფერადი მძივები.

გარდა ამისა სამარხში ნაპოვნია კერამიკის ჭურჭელი, ჯიხვის რქები, ქინძის თესლით სავსე ქვის დამბაქი, ხის მომცრო ტაბრები და სხვა. სარკოფაგში არსებული ნივთებს ბეწვეური ჰქონდათ გადაფარებული.

ხარხმა ქარს „უკოვის პრინცესა“ შეარქვა, ზოგი კი მას „თეთრ ქარბატონად“ მოიხსენებდა. ანაღიზმა ცხადყო, რომ ის ინდოევროპურ რასას მიეკუთვნებოდა, მისი სიმაღლე კი 165 სმ–ს აღწევდა. ქარი ძუძუს კიბოთი გარდაიცვარა, თუმცა ის რამოდენიმე თვის შემდეგ

დაკრძალეს. როგორც ჩანს ამ დროის განმავლობაში გარკვეულ რიტუალებს უტარებდნენ. სხეურს ზეთების, ფისის, ვერცხდისწყლისა და ცვილის ნაზავით ჩაუტარდა ბაღამირება.

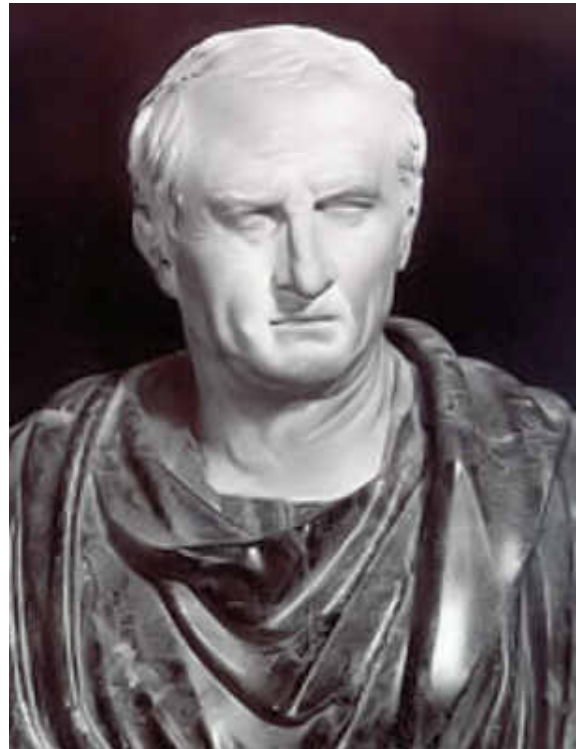
რუსი მეცნიერების ვარაუდით “პრინცესა” ასე გამოიყურებოდა

ადგილობრივმა შამანებმა მაშინვე განაცხადეს, რომ ქალი პრინცესა არაა, არამედ ადთაის ერის წინაპარი—დედა და ორი სამყაროს ჭიშკრის მცველია. წესით, ასე ჯადოქრებსა და ქურუმებს უწოდებენ ხორმიე. მოსახლეობა მუმიის სამარხში დაბრუნებას მოითხოვდა, მათი მტკიცებით წინააღმდეგ შემთხვევაში ადთაის უბედურებები დაადტყდებოდა თავს. მათ სასამართლოში სარჩევიც შეიტანეს და რუსეთის პრეზიდენტსაც მიმართეს, თუმცა მოთხოვნა მაინც არ დაკმაყოფილდა. მუმია დღემდე ქ. ნოვოსიბირსკის ეთნოგრაფიისა და არქეოლოგიის ინსტიტუტში ინახება.

ექსპედიციის წევრები აღნიშნავდნენ, რომ ყინულით მხოლოდ სარკოფაგი იყო დაფარული და არა მთლიანი სამარხი. ამიტომ, მიუხედავად იმისა, რომ ქალის გვამი ბაღამირებური იყო, მაინც ჩნდება კითხვა —[იყო თუ არა სარკოფაგში რაიმე განსაკუთრებული სითხე](#), თუ ეს ჩვეულებრივი გრუნტის წყალი იყო, რომელიც ცივი კლიმატის პირობებში ყინულად იქცა?

დღესდღეობით ადამიანის მუმიფიცირებული სხეულები აღმოჩენილია სხვადასხვა ქვეყნებში: ეგვიპტე, ვიეტნამი, დაოსი, პერუ და ა. შ.

მუმიებს როგორც დიდებულ სამარხებში, ასევე მცინვარებში და ნახშირის ღრმა ფენებში პოულობენ.

მარკუს ციცერონი

არსებობს რეგენდა, რომ რომის პაპის პავლე III–ს (1534 – 1549 წ.წ.) ღრთს აპიის გზაზე რომის მმართველის მარკუს ციცერონის ქარიშვილის სამარხი აღმოაჩინეს. ახარგაზრდა ქარის გვამი უცნობ გამჭირვარე სითხეში იყო ჩაფდური და იმდენად კარგად იყო შენახური, იქ მყოფებს მიცვარებური მძინარედ მოეჩვენათ. იმ მომენტისთვის, მისი გარდაცვარებიდან 15 საუკუნე იყო გასური. ამ ისტორიაში ყვერაზე საინტერესო ჩაუქრობი დამპარი იყო, რომერიც მიცვარებურს ფეხთ ედგა. სამარხის გახსნისას ეს დამპარი ჩაქრა.

ამბავი მართდაც რეგენდას ჰგავს, რომ არა ერთი გარემოება – მარკუს ციცერონს სინამდვირეში ჰყავდა ქარიშვირი სახერად ტურიც ციცერონისი, რომერიც ძვ.წ.ა. 45.წ. მშობიარობას გადაჰყვა. ცნობილია, რომ შვირის გარდაცვარებამ მამას დიდი ტკივირი მიაყენა. ამას გარდა, აპიის გზა ანტიკურ რომში ყვერაზე მნიშვნეროვანი გზა იყო, რომრის გახწრივაც დიდგვაროვანთა სასახრეები და საგვარეურო სამარხები იყო განრავებული.

რაც შეეხება ჩაუქრობ დამპარს, მასზე ძვერი სამყაროს მრავარი

ისტორიკოსი წერდა. მაგალითად, ავგუსტინეს (354–430 წ.წ.) ცნობით ასეთი დამპარი ვენერას საკერპოში იდგა, მას ვერც ქარი და ვერც წვიმა აქრობდა. მწერარი პავზანი (II ს.) ირწმუნებოდა, რომ ჩაუქრობერი დამპარი ათენში, მინერვას ტაძარში ჰქონდა ნანახი, ხოლო პლუტარქი (46–120 წ.წ) ამტკიცებდა, რომ ზუსტად ასეთი დამპარი ეგვიპტეში ამონის საკერპოში იყო; მისი თქმით, სტიქიებს არ ძადუძდა მისი ჩაქრობა. მსგავს დამპრებს ეგვიპტის ტაძრებსა და სამარხებშიც იყენებდნენ. სამარხის გახსნისთანავე დამპრები რატომღაც ქრებოდნენ. ეს უძველესი ტექნოლოგია თანამედროვე მეცნიერებისთვის დღემდე საიდუმლოს წარმოადგენს.

რადგანაც ამ რეგენდის მრავალი დეტალი სინამდვირეს შეესაბამება, ე.ი. ქარის უხრწნერი გვამისა და უცნაური სითხის ამბავიც გამოგონილი არ უნდა იყოს. შესაბამისად, [ტისუდის პრინცესის](#) და სავარაუდოდ, აღთაის „პრინცესის“ შემთხვევაშიც გამოყენებული იყო ეს უცნობი „შემნახვერი“ სითხე. ამ ვერსიას „ჩინეთის პრინცესის“ ისტორიაც ამყარებს, რომელსაც მომდევნო მასაღებში შემოგთავაზებთ.

www.premiumi.ge